

MINISTRY OF HIGHER AND
SECONDARY SPECIALIZED EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

THE MINISTRY FOR DEVELOPMENT OF
INFORMATION TECHNOLOGIES
AND COMMUNICATIONS OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

RESEARCH INSTITUTE FOR THE DEVELOPMENT
OF DIGITAL TECHNOLOGIES AND
ARTIFICIAL INTELLIGENCE

UNIVERSITY COLLEGE
SEDAYA INTERNATIONAL

GACHON UNIVERSITY

«ANGEL KANCHEV»
UNIVERSITY OF RUSE

UNIVERSITY OF
ZURICH™

«РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР: ИҚТИСОДИЁТ ВА ТАЪЛИМ ТИЗИМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ»

Халқаро илмий-амалий конференция

«ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ: ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ И СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ»

Международная научно-практическая конференция

«DIGITAL TECHNOLOGIES: TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY AND THE EDUCATION SYSTEM»

International scientific-practical conference

МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ

2022 йил 9-11 ноябрь

МУНДАРИЖА

Абдуллаев Мунис Курбонovich, Абдуллаева Гулхаё Суяровна МОБИЛ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ҚўЛЛАШ МЕТОДЛАРИ.....	10
Abasxanova Xalima Yunusovna, Tojjeva Feruza Qobil qizi, Hoshimova Fotima Rahmatillayevna TA'LIM TIZIMINI RAQAMLI AVLODGA MOSLASHTIRISHDA ARALASH TA'LIM TIZIMI	14
Abdumajidov Abdurahmon Avazbek o'g'li, Axunova Shoxistaxon Nomanjanovna TA'LIM TIZIMINI RAQAMLI AVLODGA MOSLASHTIRISH YO'LLARI	17
Абдусаломова Нодира Баходировна КОРХОНА ХАРАЖАТЛАРИНИ БОШҚАРИШДА “ХАРАЖАТЛАРНИ БЮДЖЕТЛАШТИРИШ ТИЗИМИ” ДАСТУРИНИНГ ТУТГАН ўрни ВА АҲАМИЯТИ.....	20
Azimov Dilmurod Turdiboyevich, Karimov Botir Ulugbekovich, Mirzaakhmedov Dilmurod Miradilovich BLOCKCHAIN SOFTWARE AND ALGORITHMS THAT IMPLEMENT LOGISTICS TRACKING.....	27
Айматова Фарида Хуразовна ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАНИЯ	30
Akbarova Muattar Raxmatullaevna SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI KIBERXAVSIZLIKNI TA'MINLASHDAGI АҲАМИЯТИ	33
Акрамов Элдор Анварович ЗАМОНАВИЙ БАНК ХИЗМАТЛАРИНИ МОБИЛ ИЛОВАЛАРГА ТАДБИҚ ҚИЛИШ ВА УНДАН Фойдаланишнинг Афзалликлари Ва Қўлайликлари	37
Aripov Ulugbek Bakhodir Ugli, Khodzhamuratova Gulbakhor Yuldashevna E-COMMERCE AND ITS FUTURE DEVELOPMENT	42
И. Ахмедов РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ ХАЛҚАРО САВДОГА ТАЪСИРИ	46
Бекназарова Саида Сафибуллаевна, Абдуллаева Х.К. ЭЛЕКТРОННАЯ ТОРГОВАЯ ПЛОЩАДКА	54
Болтаев Жўрабек Юсуфжонович, Исмоилов Муслимжон Қамбарали ўғли СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИНИ РАҚАМЛАШТИРИШ Йўналишлари	62
Бутабоев Мухаммаджон Туйчиевич, Исманов Иброҳим Набиевич, Нишанова Икболлой БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) КАК ГЛАВНЫЙ РЕСУРС ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	66
М.Т. Бутабоев, Рахмоназаров Пахловон Йигиталиевич РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА “ЯШИЛ” ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	73
Giyasova Zuxra Raxmatullayevna RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA FIZIKADAN GRAFIKLI USULDA MASALALAR YECHISH	77
Dadabayeva Ra'no Akramovna, J. Eshnazarov THE PROCESS OF TECHNOLOGICAL TRANSFORMATION IN MARKETING ACTIVITIES	81
Жамалова Гулнора Гуломовна ВНЕДРЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ	85
Jumanova Zilola Tuychiyevna RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TURIZM SOHASIDAGI STATISTIK TAHLILLAR	88
Kubayeva M.Y. LOGISTIK FUNKSIYANING KORXONANING TURLI FAOLIYATLARI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	91
Alisher Kobilov Urinovich, Abdulakhatov Muzaffar Mashrabjon ogli, Sherzod Rajabov Bakhtiyarovich, Manzura Xoliqova Qoyirovna, Otaboyev Nodirbek Oybek ogli IN THE MODERN ERA DIGITAL ECONOMY IS THE BASIS FOR ECONOMIC DEVELOPMENT	95

Qodirberganov Muso Islomboyevich BANK XIZMATLARINI AMALGA OSHIRISHDA BLOKCHEYN TEXNOLOGIYASIDAN SAMARALI FOYDALANISH	101
Қодиров Фаррух Эргаш ўғли РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТДА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ХИЗМАТЛАРИ ХАРАЖАТЛАРИНИ КАМАЙТИРИШНИНГ ХОРИЖ ТАЖРИБАЛАРИ	103
Qudbiyev Nodir Tohirovich, Nishonova Ikboloy Ibroximovna RAQAMLI IQTISODIYOTDA EKSPORT VA IMPORTNI SOLIQQA TORTISH XUSUSIYATLARI	106
Лидинфа Елена Петровна ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИН ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В СИСТЕМЕ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	110
Madiyarova Muxlisa Abdulla qizi TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI TATBIQ ETISH	122
Makhmudov Abbos Sherali ogli WHEN DEVELOPING WEB APPLICATIONS, WHICH PROGRAMMING LANGUAGE IS BETTER FOR THE BACK-END, PHP OR PYTHON?	125
Mirzaakhmedov Dilmurod Miradilovich, Azimov Dilmurod Turdiboyevich CYBER SECURITY IS AN IMPORTANT FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY	131
Mirtursunova Dinara Anvarovna CYBERSECURITY CHALLENGES IN FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE DIGITAL AGE	135
Муратов Ботир Хаят РАЗВИТИЯ И ВАЖНЫЕ ФАКТОРЫ К МЕХАНИЗМОВ ИНДУСТРИАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ ЭНЕРГО РЕСУРСОВ НА ТАШКЕНТСКОМ ОБЛАСТИ ДОБЫЧЕ УГЛЯ В КАРЬЕРАХ АНГРЕНСКИЙ РАЗРЕЗЕ	138
Муратова Шоҳиста Ниматуллаевна ИҚТИСОДИЙ-ЭКОЛОГИК ХАВФСИЗЛИК ТАЪМИНОТИДА РАҚАМЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	141
Муротов Нодир Хўжамкулович ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИНТЕРАКТИВ МАРКЕТИНГДАН ФОЙДАЛАНИШ ЙУЛЛАРИ	144
Najimadinov Ravshanbek Dushambaevich THE EFFECT OF DEMOGRAPHIC CHANGES ON THE RURAL LABOR MARKET OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	147
Naim Nodira Abdualolovna BLOKCHEYN TEXNOLOGIYASI VA KRIPTOVALYUTA	151
Nurmatov Norbek Jo'rayevich QISHLOQ XO'JALIGI TARMOG'IDA RAQAMLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	154
Oqmullayev Ravshan Rahimjon o'g'li RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON RESURLARINI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	156
Olimov Maksudjon Komiljon ugli MAIN INDICATORS OF ASSESSING INDUSTRIAL PRODUCTION DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITIZATION OF ECONOMIC SECTORS	161
Otabayev Nodir Oybek o'g'li, Kobilov Alisher Urinovich, Rajabov Sherzod Baxtiyorovich RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQLAR VA BOSHQA MAJBURIY TO'LOVLARNI AMALGA OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	165
Примова Нигора ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИНТЕРАКТИВ МАРКЕТИНГДАН ФОЙДАЛАНИШ ЙУЛЛАРИ	168
Ravshanova Maktuba Ubaydullo kizi CURRENT ISSUES OF USING REMOTE BANKING SERVICES IN THE BANKING SECTOR OF UZBEKISTAN	173

Rajabov Sherzod Baxtiyorovich, Kobilov Alisher Urinovich, Abdulahatov Muzaffar Mashrab o'g'li BULUTLI TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM SOHASIDA QO'LLANILISHI	176
Rakhimova Sh. U. DISTANCE EDUCATION RELIES HEAVILY ON THE KNOWLEDGE, ORGANIZATION, AND MANAGEMENT SKILLS OF TEACHERS TO MAKE IT EFFECTIVE	179
Рахматуллаев Б.А. КАПИТАЛЛАР ТАРКИБИНИ ОПТИМАЛЛАШТИРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ	183
Rashidov Mels Karimovich, Toshimov Shahzod Burxon o'g'li RELEVANCE OF DIGITALIZATION OF ACTIVITIES OF FREE ECONOMIC AND SMALL INDUSTRIAL ZONES	185
Sabirova Dildor Arifovna KATTA MA'LUMOTLARNING KORXONA IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	190
Saipnazarov Shaylavbek Aktamovich, Usarov Jurabek Abdunazirovich GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT TRENDS	194
Сайдуллаев Шахзод Шерзодович ЎЗБЕКИСТОНДА ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ЭВОЛЮЦИЯСИ	199
Samiyeva Maftuna Faxriddin qizi, Madyarova Muhlis Abdulla qizi RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	202
Safarov Hikmatulla Fayzullayevich, Fayzullayev Fayoz Hikmatulla o'g'li IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA IQTISODIYOTDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR; MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA ISTIQBOLLI REJALAR.....	205
Сулаймонов Мухриддин Маҳмуджонович ЎЗБЕКИСТОНДА АХБОРОТ МАҲСУЛОТЛАРИ ВА ХИЗМАТЛАРИ БИЗНЕСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ.....	209
Тилавов Шерали Қудратиллоевич, Холияров Фарход Тошмурадович ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШ.....	217
Tojiyeva Feruza Qobiljon qizi, Abbasxanova Xalima Yunusovna YUQORI MALAKALI KADRLARNI TAYYORLASHDA MASOFAVIY TA'LIM.....	220
Тошимов Шахзоджон Бурхон ўғли, Рашидов Мэлс Каримович ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ ВА КИЧИК САНОАТ ЗОНАЛАРИДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АҲАМИЯТИ	223
To'rayev Yunus Shavkatovich, Kutlimuratov Sardor Sharipbayevich, Qorjobova Mahzuna Faxriddin qizi BAKALAVRLIK ISHLARI UCHUN ASOSIY TALABLAR, O'QITISH TIZIMIDA ALTERNATIV DASTURLARDAN FOYDALANISH	228
To'rayeva Nafisa Odiljonovna SUN'IY INTELEKT TEXNOLOGIYALARI VA ULARNING QO'LLANILISHI	232
Tursunov Jaxongir Pulatovich RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA PENSIYA TA'MINOTI TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR.....	235
Тўхсанов Қудратилло Нозимович СОЛИҚ ТИЗИМИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ҚўЛЛАШ МЕХАНИЗМИ	238
Umarova Guzal Gayratovna FEATURES OF BUSINESS PROCESS MANAGEMENT IN COMPANIES IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY	240
Umirova Gulmira Shodiboy qizi RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK TIZIMINI YANADA ISLOH QILISH.....	243
O'rinboyeva Mehribonu Doniyorjon qizi, Axunova Shoxistaxon Nomanjanovna AN'ANAVIY BANKLARNING RAQAMLI BANKLARGA AYLANTIRILISH YO'LLARI.....	245
Хайитматов У.Т., Фозилова Х.А. РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА МИЛЛИЙ ТўЛОВ ТИЗИМЛАРИ.....	250
Ҳақимов Зиёдулла Аҳмадович Тўқимачилик кластерларининг рақамли трансформация ва тенденциялари....	254

Xidirova Barchinoy Ixomovna O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH JARAYONLARI.....	257
Хидирова Марғуба Рустамовна РАҚАМЛАШТИРИЛГАН САНОАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИДА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ НАЗАРИЙ ВА УСЛУБИЙ АСОСЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ.....	261
Xodjamuratova Gulbaxor Yuldasheva RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR: IQTISODIYOT VA TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI.....	268
Kholikov Abdurauf Uktam o'g'li, Mirzaliev Sanjar Makhamatjon o'g'li AN OVERVIEW OF COMMON APPLICATIONS OF MACHINE LEARNING IN ECONOMICS AND FINANCE.....	271
Xoliyarov Farhod Toshmuradovich SUN'IIY INTELLEKTNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	273
Naydarova Marhamat Yunusovna, Abasxanova Xalima Yunusovna, Abdullayev Ulug'bek Mahmudovich RAQAMLI IQTISODIYOTNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI VA BUYUMLAR INTERNETI (IOT)	276
Чекулаева Кристина Александровна, Ачилов Максим Игоревич ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВИЗАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	279
Shakadirova Nigora Irgasheva INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANINI O‘QITISHDA ONLAYN PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.....	286
Шакаров Кулмат Аширович, Қувондиқов Акбар Норбоевич, Абдужалилова Гуласал Одилевна МЕТОДЫ И ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ.....	289
Шамсиева Феруза Муратходжаевна МЕВА-САБЗАВОТ ЕТИШТИРИШ ВА ЭКСПОРТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИННОВАЦИОН ВА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАНИЛИШИ.....	292
Назаров А.У., Ширинов Ш.Р. БИЗНЕС-АНАЛИТИКА: ОСНОВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ, РОЛЬ ПОГЛОЩАЮЩЕЙ СПОСОБНОСТИ.....	296
Shoaxmedova Nozima Hayrullayevna, Yusupova Dilbar Mirabidovna TA'LIM JARAYONIDA ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA RAQAMLI TA'LIM MUHITINI SHAKILLANTIRISH.....	299
Yusupova Zamira Zaripovna THE BENEFITS AND HARMS OF DISTANCE EDUCATION.....	303
Сайдуллаев Шахзод Шерзодович МИЛЛИЙ КОМПАНИЯЛАР АКЦИЯЛАРИНИНГ ХОРИЖИЙ ФОНД БИРЖАЛАРИГА ЧИҚИШ МУАММОЛАРИ.....	307
Шамусаров С. СУВЕРЕН КРЕДИТ РЕЙТИНГИ АГЕНТЛИКЛАРИ ТОМОНИДАН КРЕДИТ РЕЙТИНГИНИ БАҲОЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	310
Турсунов Кобул Бекназарович НАВОИЙ ВИЛОЯТИНИНГ ИНВЕСТИЦИЯВИЙ САЛОҲИЯТИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ.....	312
Азизхўжа Маҳмудов КИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ ВА УНИ ЮКСАЛТИРИШ ОМИЛЛАРИ.....	317

СУВЕРЕН КРЕДИТ РЕЙТИНГИ АГЕНТЛИКЛАРИ ТОМОНИДАН КРЕДИТ РЕЙТИНГИНИ БАҲОЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ЖИҲАТЛАРИ

Шамусаров С.

ТДИУ, мустақил изланувчиси

Annotatsiya

Ушбу тезисда мамлакат лойиҳаларни молиялаштиришида давлатнинг суверен кредит рейтингигадаги ўрнини янада мустаҳкамлашининг аҳамияти бўйича фикр ва мулоҳазалар келтирилган.

Kalitli so‘zlar

суверен кредит, давлат лойиҳаларини молиялаштириш, moslashuvchanlik, hozirgi tendentsiyalar, халқаро кредитлар

Ҳозирги кунда мамлакатлар молиявий ресурларининг кундан-кунга ўсиб бориши унинг келажакдаги стратегик лоҳийаларни молиялаштиришнинг зарурлиги ушбу давлатнинг суверен кредит рейтингигадаги ўрнини янада мустаҳкамлаши билан аҳамиятлидир. Мамлакатлар олиб бораётган иқтисодий ва сиёсий фаолиятидан келиб чиққан ҳолда молиявий ресурслар, ички ёки ташқи (қарз) маблағлари эвазига молиялаштирилиши мумкин бўлади. Ўз навбатида, мазкур долзарб йўналишда халқаро ва қатор маҳаллий олимлар кўплаб тадқиқотлар олиб бормоқда. Ушбу тадқиқодлардан келиб чиққан ҳолда олимларнинг суверен кредит рейтингига нисбатан бир қанча таърифлари ва ўз қарашлари мавжуд бўлиб, хусусан, Peter Reusens ва Christophe Croux фикрига кўра, суверен кредит рейтингини суверен ҳукуматнинг кредитга лаёқатлилигининг ўлчови ҳисобланади¹. Шунингдек, ҳар бир суверен кредит рейтингини рейтинг қўмитаси томонидан белгиланади, у сувереннинг кредит лаёқатига таъсир қилувчи турли омилларни баҳолайди ва керакли хулосаларни ўзида акс эттиради.

Суверен кредит рейтингига акс эттирилган суверен кредит rischi ҳукуматнинг келажакда қарз мажбуриятларини бажара олишлиги ёки бажара олмаслиги еҳтимолигини баҳолаб беради. Мамлакат иқтисодиётининг бир неча асосий омилларга баҳо бериб, муайян мамлакат ёки минтақага сармоя киритиш қанчалик рискли ёки рисксиз бўлиши мумкинлиги тўғрисида хулоса қилинади. Уларга қарзларга хизмат кўрсатиш коэффициенти, ички пул массасининг ўсиши, импорт ва экспорт нисбати ва савдо балансининг ўзгариши киради.

Бугунги кунда халқаро молия бозорларида мамлакатлар, корпорациялар, банклар, тижорат соҳасида фаолияти юритаётган корхоналар ва номолиявий ташкилотларнинг молиявий ҳолати ҳақида инвесторларни ахборот билан таъминловчи 150 дан зиёд суверен кредит рейтинг агентликлари фаолият юритмоқда. Булардан энг йириклари Standart&Poor's, Moody's ва Fitch рейтинг² агентликлари ҳисобланади. Булардан ташқари, China Chengxin International Credit Rating Company, Dagong Global Credit Rating, DBRS ва Japan Credit Rating Agency (JCR) ҳам йирик рейтинг агентликлари ҳисоблансада, жаҳондаги кўплаб инвестицион компаниялар деярли 90 % юқорида санаб ўтилган учта рейтинг агентлигининг рейтинг

¹ Reusens, P., & Croux, C. (2017). Sovereign credit rating determinants: A comparison before and after the European debt crisis. *Journal of Banking & Finance*, 77, 108-121.

²<https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-affirms-uzbekistan-at-bb-outlook-stable-01-04-2022>

баҳоларини ишончли деб ҳисоблашади ва улардан мунтазам равишда фойдаланадилар³. Бугунги кунга келиб Moody’s ва S&P агентликлари биргаликда бу соҳа умумий даромадларини 80% га эгалик қилмоқда.

Суверен кредит рейтингини баҳолашнинг асосий таҳлилий кўрсаткичлари⁴

Standart& Poors	1.сиёсий рисклар; 2.аҳоли даромадларини таркиби ва иқтисодиётни таркибий ташкил этишнинг таҳлили; 3.иқтисодиётнинг ўсиш истиқболлари; 4.солиқ-бюджет сиёсатининг эгилувчанлик даражаси таҳлили; 5.давлат қарзининг умумий юки; 6.пул эластиклиги ва нархлар барқарорлиги; 7.ташқи қарз ва шартли мажбуриятлар (ташқи қарз юки); 8.халқаро ликвидлилик; 9.тўлов баланси кўрсаткичлар таҳлили.
Fitch	1.макроиқтисодий сиёсат самарадорлиги ва истиқболлари; 2.иқтисодиётни ва давлат молияси таркибий тузилишини ўзига хослиги; 3.халқаро молия.
Moody’s	1.иқтисодий салоҳият; 2.институционал етуклик ва барқарорлик; 3.давлатнинг молиявий имкониятлари; 4.вазият ўзгаришига таъсирчанлик.

Хулоса сифатида айтиш мумкинки бугунги кунда халқаро рейтинг агентликлари томонидан суверен кредит рейтингини баҳолаш мамлакатдаги иқтисодий-сиёсий жараёнларни, шунингдек молия бозори механизмларининг ишлаш даражасини чуқур ўрганиш билан бирга мазкур йўналишдаги камчиликларни олдини олиш бўйича аниқ баҳолаш методологиясини шакллантириш имкониятини беради. Бу эса, ўз навбатида мамлакатдаги суверен кредит рейтингини ошириш, иқтисодий ва сиёсий жараёнларни баҳолаш ҳамда барқарорлаштиришга ўзининг улкан ҳиссасини кўшади.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Reusens, P., & Croux, C. (2017). Sovereign credit rating determinants: A comparison before and after the European debt crisis. *Journal of Banking & Finance*, 77, 108-121.
2. <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan>
3. <https://www.spglobal.com> - S&P Global Ratings
4. <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-affirms-uzbekistan-at-bb-outlook-stable-01-04-2022>
5. <https://www.moodys.com/>

³ <https://www.spglobal.com> - S&P Global Ratings

⁴ Муллиф томонидан рейтинг агентликларнинг расмий веб сайти орқали шакллантирилди.